

At vejlede i fællesskaber og grupper

Workshop
UUVF's Samba 3 konference
4. november 2014

Trine Hinchely Harck
"Udvikling af vejledning"
www.trineharck.dk

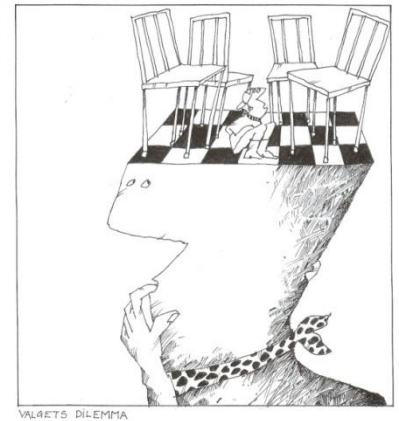

.....Når vi taler om individuel vejledning og gruppevejledning, så skal vi ikke diskutere enten/eller, men derimod både/og. Vi skal diskutere systematikken i anvendelsen af de forskellige vejledningsformer og ikke gøre dem til genstand for prioriteringer, som er blottet for enhver faglig vurdering og dokumentation. Individuelle indsatser er ikke en mirakelkur, ej heller er gruppe-vejledning. Systematikken, dialektikken og målrettetheden i anvendelsen af de forskellige vejlednings-metoder og vejledningsaktiviteter kan skabe markante resultater, men den faglige vurdering er desværre overhalet indenom af et regneark i Finansministeriet.

Anders Ladegaard, Centerleder UU-Lillebælt i Vejlederforum april 2014

Hvad er udfordringen, hvis gruppevejledning er svaret? Og hvad skal gruppevejledning ”være god til”?

Hvordan professionelle vejledere fortolker et vejledningsbehov og intervenserer i menneskers liv, afhænger i høj grad af deres forståelse og analyse af de samfundsmæssige forandringer (og hvad de afstedkommer i relation til arbejdslivet og karriereproblematikken) og deres indflydelse på individet og de krav og forventninger, som møder det i relation til karriere

Højdal og Poulsen (2007): Karrierevalg

Hvorfor fællesskabsbaserede vejledningsformer?

4 perspektiver:

- individualisering som vilkår
- et tidssvarende vejledningssyn
 - at udvikle valgkompetencer
- vejledningssamtalen – et rum for refleksion
- nye og anderledes deltagelsesmuligheder

Hvorfor gruppevejledning?

1. Fællesskabsbaserede vejledningsformer som individualiseringens MODSVAR

.....den før omtalte individualisering, som er et uomgængeligt vilkår, kan modsvares af fællesskabsoplevelser, fælles bearbejdelse i grupper, på hold eller i klasser og være med til at udvide unges forståelse af egne problemer som en del af fælles samfundsmæssige problemstillinger.....

Illeris m.fl. (2009).: Ungdomsliv

De unge anskuer i vid
udtrækning sig selv
gennem et
individualistisk prisme

De maler et billede af sig selv som frie
individer, der dybest set har mulighed
for at skabe sig den tilværelse, som de
allerhelst vil have – det handler blot om
at træffe de rigtige valg...

Nutidens unge
bebrejder sig selv,
når de ikke kan
håndtere
ungdomslivets
udfordringer

At sætte problemer i ”kontekst”

Et vigtigt sigte med vejledningen er derfor at sætte problemer og nederlag ”i kontekst” ved at skabe opmærksomhed om de forhold, der har skabt dem. Det kan dels gøres ved at spørge ind til selvfølgeliggjorte forestillinger og krav, som optræder i den vejledningssøgendes fortælling. Dels ved at inddrage andre vejledningssøgende som ”vidner” og ”udspørgere” til hinandens fortællinger og derigennem blive opmærksomme på fælles forhold”

Camilla Hutters og Jo Krøjer i Metodehåndbog i fortællerværksted. FFD 2006

Hvorfor gruppevejledning?

2. Et nutidigt vejledningssyn

Hvad skal unge **lære** i vejledningen?

Hvad er på spil i karrierevalgs – eller karrierekonstruktionsprocesser?

Et vejledningssyn

”Fra erhvervsvalg til karriereudvikling”

I industrisamfundet - at træffe valg: et erhvervsvalg

- Undersøge interesser, evner...
- Undersøge arbejdsmarked (erhverv)
- At fastslå det optimale erhverv ved at matche personlige træk med erhverv
- At udarbejde plan for fornøden uddannelse
- ”Ifølge traditionel (matchnings)vejledning forventes unge – muligvis med hjælp fra en vejleder – at træffe et velinformeret og langsigtet erhvervsvalg, inden de forlader skolen. Men det er ikke mange voksne, der i dag beskæftiger sig med det, som de forventede, da de forlod skolen. Og alligevel udsætter vi til stadighed unge – og deres vejledere – for et pres om at lægge planer og træffe valg.”

I det senmoderne - karriereudvikling

- ”..det handler ikke om at træffe det rigtige erhvervsvalg. Det handler om at udruste folk med kompetencer (færdigheder, viden og holdninger) til på kvalificeret vis at træffe de myriader af valg, som voksne står over for i alle aspekter af deres tilværelse, hele livet”.

Phillip Jarvis. National Life/Work Centre, Canada
ViaVejledning www.ug.dk

Valgkompetencer

- B** - kende til egne strategier ift. at træffe beslutninger, have en metode
- O** - kunne agere i det foranderlige, tåle omstillinger
- M** - kende muligheder (og barrierer)
- S** - selvopfattelse, arbejde med selv billeder, kende sig selv

og se sammenhængen mellem **S** og **M**

Bill Law (DOTS, New DOTS), Peter Plant

Hvorfor gruppevejledning?

3. Vejledning – et rum for refleksion?

- Mange samtaler har karakter af instrumentelle samtaler (spørgsmål - svar)
- De vejledte mangler ofte ejerskab - "Han skulle jo have informationer om mig"
- Mange samtaler igangsætter kun i ringe omfang en refleksionsproces

Pless og Katznelson (2007) : Unges veje gennem ungdomsuddannelserne, CEFU

Nielsen og Katznelson (2009) : Når fremtiden tegner sig , CEFU

Katznelson (2007) : De måske egnede

Refleksion

- Igennem de seneste årtier har der været en stærkt forøget opmærksomhed på refleksion som et pædagogisk middel til at forbedre elevernes udbytte af skolens aktiviteter.

Det hænger til dels sammen med nye læringsmæssige erkendelser, der indebærer, at det ofte er gennem refleksion, man kan finde ud af, hvad man kan bruge det lærte til,men det hænger også sammen med, at refleksion er et omdrejningspunkt for den aktuelle samfundsmæssige individualisering og den enkeltes identitetsdannelse. Det er ikke mindst gennem refleksion man kan få et personligt forhold til sin læring.

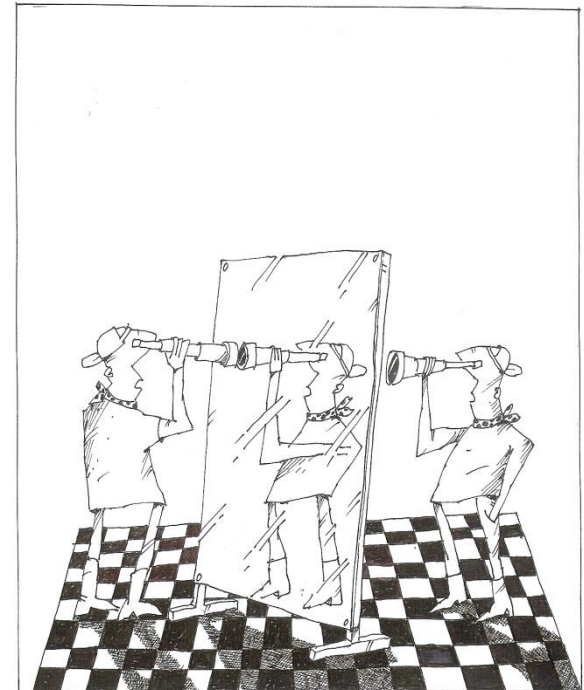
Refleksion og selvrefleksion

refleksion som **eftertanke** – man tænker nærmere over noget

refleksion/ refleksivitet som **spejling/ selvrefleksion** – man spejler sine oplevelser eller forståelse af noget i sit eget selv eller i en andens reaktion, man fokuserer på dets betydning for én selv
- er ikke blot et intellektuelt fænomen, men vedrører selvforståelsen og identitetsdannelsen

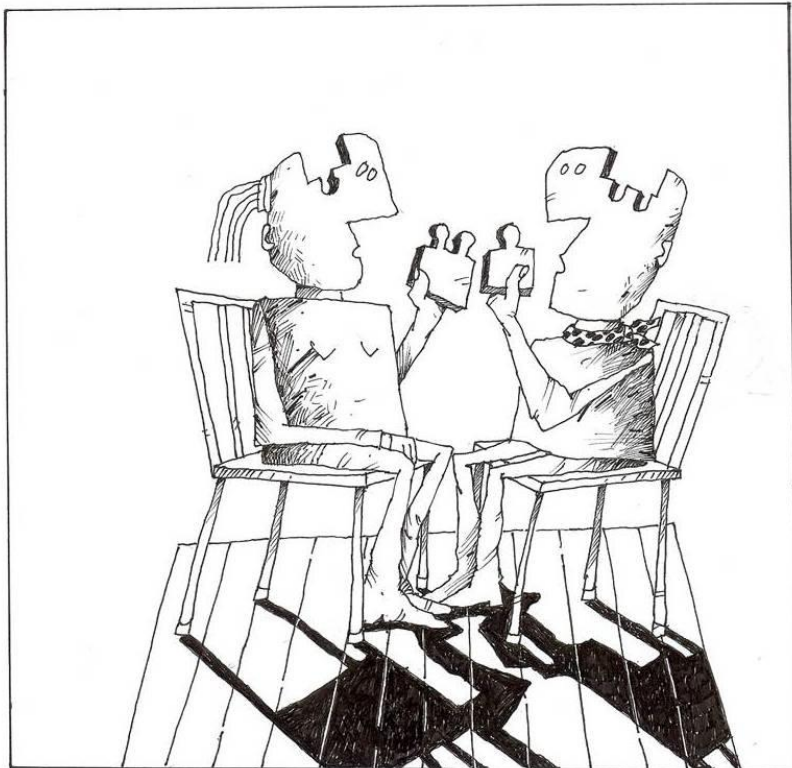
Illeris (2007): Læring. RUC

Ryberg (2006): Refleksive processer. I Andersen m.fl.: Ledelse af refleksive processer. JCVU

Hvorfor gruppevejledning?

4. Om relationer

PRAKSISFÆLLESSKAB

- I relationer skaber vi hinandens roller eller positioner
- Vejleder positionerer sig bevidst eller ubevidst i relationen og gør på den måde bestemte positioner tilgængelige for den vejledte – vejleder stiller bestemte positioner til rådighed

Nye deltagelsesmuligheder

- Flere og andre positioner gøres tilgængelige, når vejledning foregår i fællesskaber – der skabes flere deltagelsesmuligheder, og flere deltager i vejledningen
- Når fællesskabet tillægges betydning – giver det nye muligheder for vejledning
- Deltagerne bevæger vejledningen væk fra det private mod det almene, fra en organisering som individuelle samtaler mod mere kollektive organiseringsformer

Vejledningssamtalen – en definition

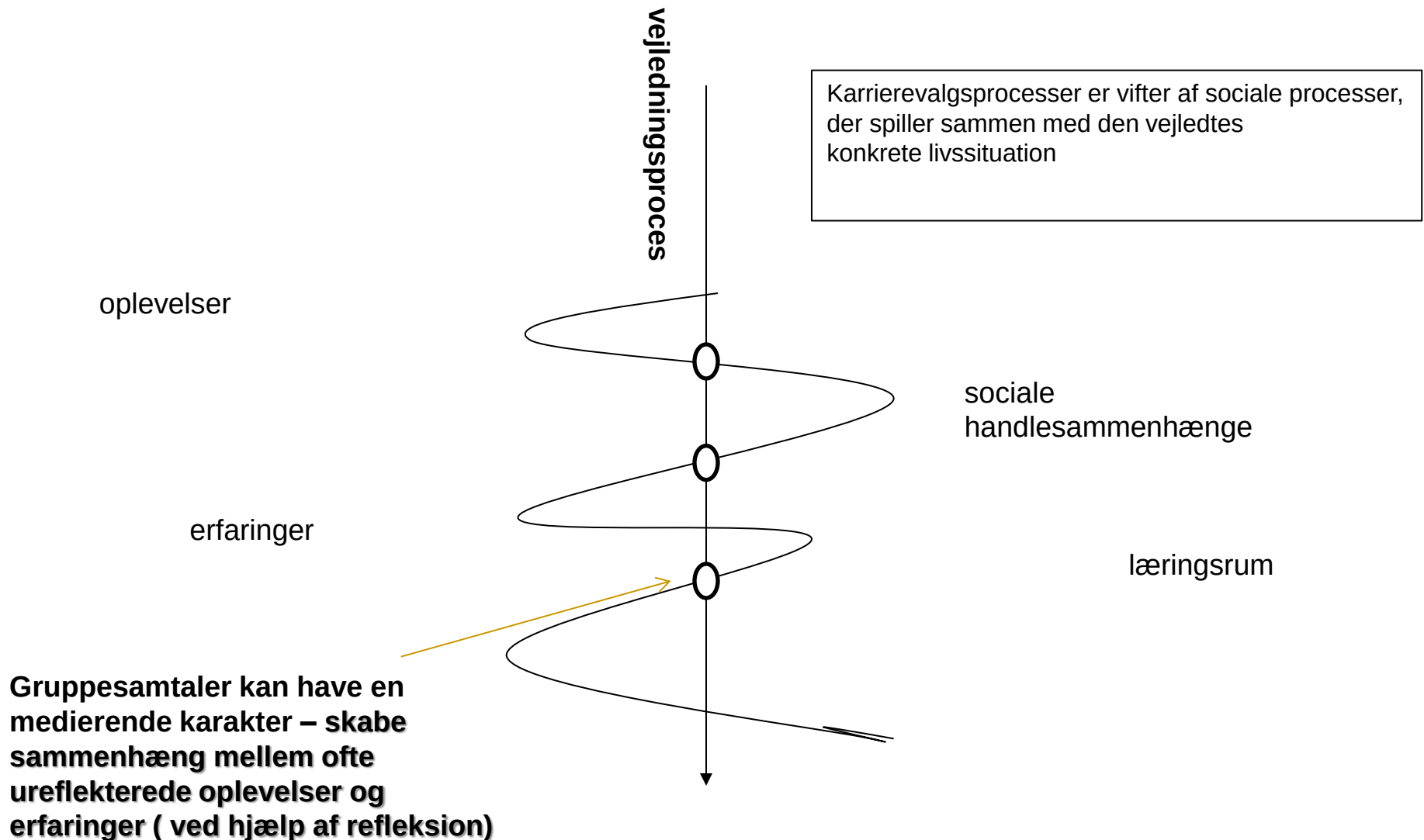
I en vejledningssamtale er det primære mål.....at den vejledningssøgende stimuleres til en faglig og personlig udvikling. Vejledning skal bidrage til, at den vejledningssøgende opnår ny indsigt og ny erkendelse i forbindelse med de spørgsmål og fagområder, som vejledningen fokuserer på

Aslaug Kristiansen : Hvordan adskiller en vejledningssamtale sig fra andre samtaler i Eide m.fl. Til den andens bedste – om vejledningens etik.

”processen skal give den vejledningssøgende lyst til at afprøve løsningerne i det virkelige liv.

Bachke i Eide m.fl.: Til den andens bedste – om vejledningens etik.

Gruppesamtalen i vejledningsprocessen

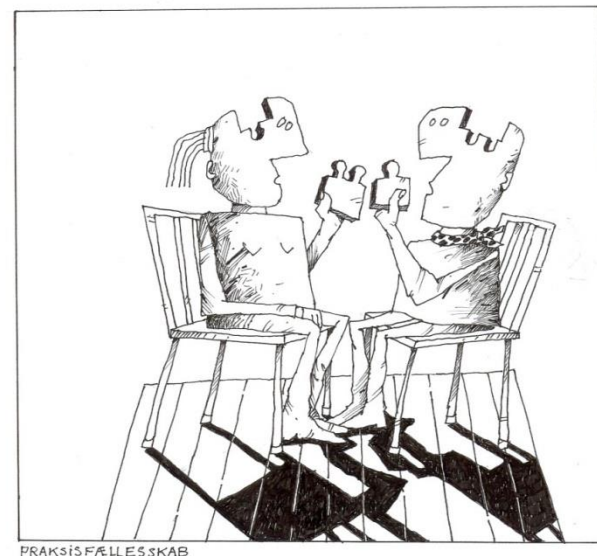
Hvad er gruppevejledning?

- Uddannelses- og erhvervsvejledning af en mindre gruppe, typisk 4-8 personer ad gangen. I gruppevejledning **arbejder vejlederen bevidst med den dynamik**, der opstår i gruppen.
- Formålet er, at **de enkelte medlemmers viden og erfaring skal supplere hinanden og udgøre en ressource** i processen. Samtidig kan gruppedynamikken fremme en af- individualisering af problemer. Der skabes et fællesskab, hvor **positiv selvforståelse og afklaring af ønsker, behov og muligheder understøttes**.
- Vejledningen kan foregå med en eksisterende gruppe, eller gruppen kan være sammensat med henblik på vejledningen.

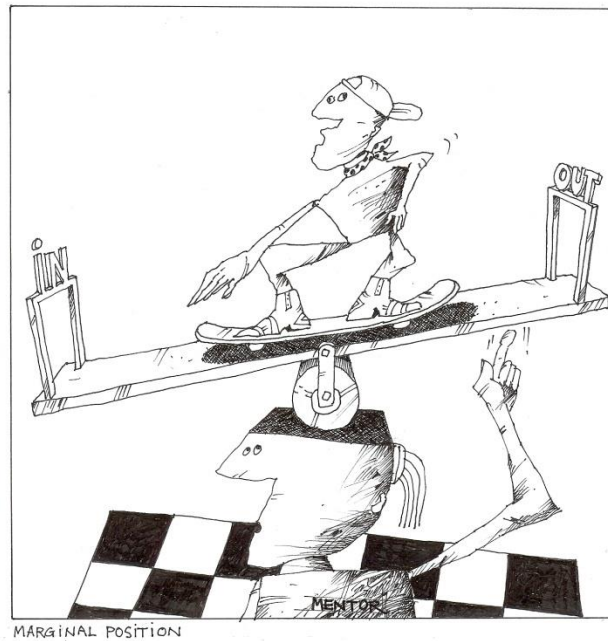
www.ug.dk

Gruppevejledning er andet og mere end individuel vejledning i en gruppe – eller information i en gruppe

- "de unge får udvidet deres verden - de får faktisk 10 hjælpere"- udnytter resurser og potentialer hos deltagerne
- de unge får betydning og giver hinanden betydning – "a climate of mattering" (Norman Amundson) - aktiverer og ansvarliggør deltagerne
- at være lige som og at være forskellig fra
 - identifikation og rollemodeller
- de unge får nye vinkler på deres "historier"
- de unge spejler sig i hinanden
- de unge giver hinanden feedback

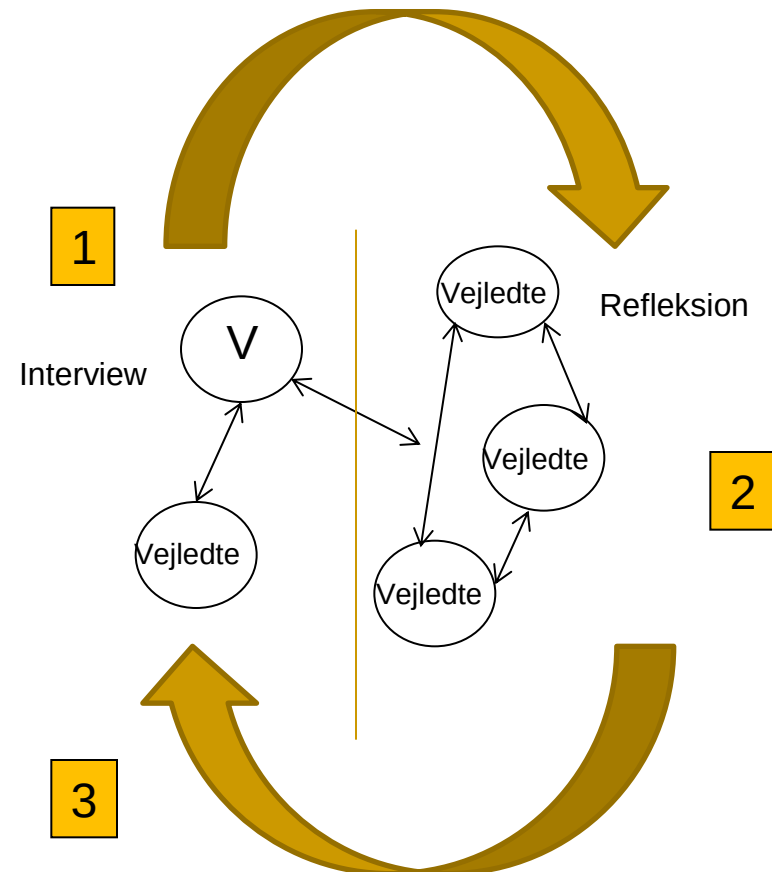
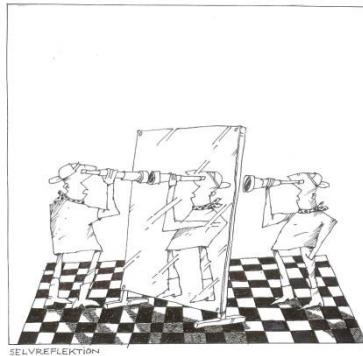

Gruppevejledningens form

Vejledning i grupper

Vejleder skaber mulighed for deltagelse og refleksion i gruppen

En gruppesamtaleform

Aktiviteter, øvelser**bindes sammen** af interview af gruppens medlemmer med efterfølgende **refleksion**.

Vejleder **viser** formen ved **at gøre/ guide**

1. Vejleder interviewer (kort) person A ud fra det valgte tema– resten af gruppen lytter

2. Gruppen **reflekterer** – person A lytter

Vejleder går med i refleksionen og hjælper den på vej

De reflekterende forholder sig til, hvad de har hørt A sige og taler herudfra.

Der er evt. en overskrift på refleksionen, *en "tænkehat"*.

Tænkehatte *kan* være:

Anerkendelse af A (en runde, der viser A, at han er blevet set, hørt og forstået)

Hvad kom du til at tænke på, da du hørte A's historie?

Hvad undrer du dig over, når du hører A fortælle?

Hvad kunne du have lyst til at spørge A om?

Gode ideer til A (ud fra eget perspektiv)

Det kan jeg kende fra mig selv...

Det sætter A's historie i gang i mig...

3. **Kort "opsamlende" interview** af person A

4. Vejleder **interviewer person B**

Pkt. 2 – 3 gentages

Og sådan fortsættes ift. alle gruppens medlemmer

Gruppevejledningen rundes af med at samle op i forhold til hver enkelt:

Hvad har du fået ud af i dag? – hvad har du lært? - hvor er du nu? –hvad skal du/ vi arbejde videre med?

hvad gør du helt konkret? – har du brug for hjælp/ hjælpere? – nye aftaler?

Refleksionskort – ”tænkehatte”

Da jeg hørte Sofie fortælle, lagde jeg mærke til ...

Når jeg hører Sofie fortælle, kan jeg genkende...

Hvis jeg var Sofie, ville jeg måske...

Når jeg hører Sofie fortælle -
synes jeg, hun viser, at hun er....
synes jeg, hun viser, at hun kan...

Mon Sofie har tænkt på...

Da jeg hørte Sofie fortælle, kom jeg til at tænke på...

Gruppevejledning

– vejledningsdidaktiske overvejelser

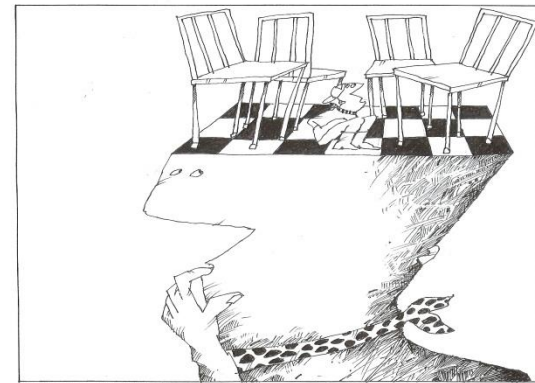
- *Hvad skal de vejledte lære?*

Hvad er målet?

- *Hvorfor er gruppevejledning den gode/ den bedste vejledningsform*

lige her?

- *Hvordan gør jeg?*

Væsentlige punkter til overvejelse (1)

Kontrakt/ Spilleregler

- Frivillighed
- Anerkendelse
- Respekt
- "Nysgerrighed"
- Fortrolighed
- At sætte egne grænser/ At sige til og fra

Hvordan invitere de vejledte?

- og hvordan introducere andre (kollegaer, forældre)?

Varighed

- en enkelt samtale
- et længerevarende vejledningsforløb (andre vejledningsformer kan inddrages)
- hvor lang tid kan en gruppevejledningssamtale vare?

Væsentlige punkter til overvejelse (2)

Gruppens sammensætning

- En gruppe bestemt af køn?
- En gruppe "afklarede"?
- En gruppe med behov for særlig vejledning?
- En gruppe "i samme båd"?
- Skal gruppen sammensættes af deltagere der ligner hinanden eller er forskellige?
- Er der vejledningssøgende, for hvem gruppevejledning ikke er hjælpsom?
- Er der vejledningssøgende, der ikke er hjælpsomme for gruppen?

Gruppens størrelse

Gruppens størrelse afhænger af

- tiden, der er til rådighed
- indholdet
- deltagernes erfaring med formen
- vejlederens erfaring med formen

Samtalernes horisont

fortid

- noget de vejledte bringer med ind i skolen/uddannelsen

nutid

- noget der opstår i mødet med skolen/ uddannelsen
- det faglige og sociale "pensum"
- at knække (skole)koden
- konkrete vanskeligheder og problemer

fremtid

- noget der angår fremtiden
- afklaring, valg af uddannelse

Hvad skal indholdet i gruppesamtalerne være?

Eleverne skal altid kende og have mulighed for at forberede sig på temaet i gruppesamtalen

Hvad kan gruppevejledningen tage afsæt i?

(1)

Hvad skal indholdet i gruppesamtalerne være?

De vejledte skal altid kende og have mulighed for at forberede sig på temaet i gruppesamtalen

Valgstrategier

- Valgstrategier (hvordan træffer jeg valg, hvem og hvad har betydning for de valg, jeg træffer)
- Hvem/ hvad bestemmer over mig?
- Mit netværk

Selvindsigt/ selvkendskab

- Selvopfattelse og selvbillede
- Værdier,- familie, uddannelse, arbejde...
- Livshistoriefortælling (tematisk)
 - mit skoleliv
 - min bedste erindring
- Afdækning af realkompetencer (hvad er mine færdigheder, ressourcer og talenter)

Mål

- Mål (i relation til såvel skoleliv og fremtid) – hvad arbejder jeg frem imod, hvad vil jeg gerne lære, blive dygtigere til, hvor er jeg nu...(mål her skal forstås som nære, konkrete og realiserbare mål)

Hvad kan gruppevejledningen tage afsæt i?

(2)

Fremtiden

- Mine fremtidsdrømme?
- Det bedste og det værste nu og i fremtiden

Uddannelsesplanlægning

Værdier på skolen

(NB ikke at forveksle med information/ orientering om skolens regler og værdier)

- kammeratskab
- omgangstone på skolen/ i værkstedet
- Et særligt **tema**, som er aktuelt for en gruppe (eksempler fra praksis)
 - Gode studievaner
 - De unge mødre
 - De stille piger
 - Dem med tørklæde, gensidig kulturforståelse
 - De fraværende drenge
 - Ordblinde
 - De økonomisk trængte
 - Unge der gentagne gange er startet på ungdomsuddannelse, men endnu ikke har fuldført noget

Referencer og inspiration

Trine Harck (2011) Gruppevejledning i et systemisk perspektiv: didaktiske refleksioner. I Plant m.fl. (red): Vejledningsdidaktik. Studie og Erhverv/ Schultz

Trine Harck (2006): Gruppevejledning set i et systemisk perspektiv. I Perspektiver på vejledning, PUC

Trine Harck (2004): Gruppevejledning set i et systemisk perspektiv.
www.trineharck.dk

Birgisdottir, Björg m.fl.(2012): Watch. En brugsbog i gruppevejledning. Schultz

Thomsen, Rie m.fl. (2013): At vejlede i fællesskaber og grupper. Schultz

Westergaard, Jane (2012): Effektiv gruppevejledning af unge. Schultz

Vejlederforum debat marts/ april 2014